

İTALYA'DA TARIM VERGİLERİ SİSTEMİ

Prof. Dr. Ugo SORBI
Parma Üniversitesi

BİRİNCİ KISIM

Gelişme bakımından benzeri durumda olan ülkelerdeki gibi İtalyan tarımı da yerleşmesinin en nazik devrelerinden birini geçirmektedir.

İtalyan tarımı derin bir revizyon prosessüsü içinde bulunmakta, üretim ve toprak yapısı - toprak mülkiyetinin mahiyet ve genişliği, işletme fonksyonu ve hudutları, akde dayanan ilişkiler - geniş ve kompleks bir yeniden düzenleme ve modernleştirme gayretine sahne olmakta, çeşitli ihtiyaç ve zaruretleri ile modern, dinamik bir piyasanın vazgeçilmez çağrısına gittikçe daha ziyade muhatap olan tarım teşekkülleri yetiştirme, teknik ve ticarî kıstaslar bakımından yeni hedeflere yönelmektedir.

Böyle bir dinamizm içinde en tabii sonuç yürürlükteki vergi sisteminin yetersiz kalması, önce mevcut olmayan veya mevcudiyetleri farkedilmeyen eksiklik ve aksaklıkların ortaya çıkmasıdır. Diğer taraftan, bu durum şimdi diğer üretim sektörlerinde de hissedilen ve teknik-malî organların daha ziyade hedef oldukları bir yetersizliktir. Öyle ki bu devrede İtalya'da geniş bir fikir cereyanı görülmekte vergi ve resimleri mümkün olduğu kadar az ve yeteri derecede homojen guruplar halinde toplayıp basitleştirmek, vergi gayelerine en uygun hale getirerek vatandaşın kamu hizmetlerinden tesirli bir şekilde faydalanabilmesini temin için ileri sürülen teklifler Parlamentoya doğru yönelmektedir.

1 — Şimdi İtalyan Tarım Vergileri Sistemini anahatları ile inceleyelim.

Tarım sektörü vergilerinin pozisyonunu daha iyi anlayabilmek için İtalya'da yürürlükteki vergilemede hâkim prensibin, muhtelif satın alma, harcama ve servet transferi tipleri arasındaki farkı belirleyerek vergilerin yükünü mümkün olduğu kadar derecelendirme olduğunu belirtmek lüzumludur.

Daha sonra vergileri, konusu *doğrudan doğruya* mükellefin geliri veya serveti üzerine tesir eden *objektif (reali)* ve *sübjektif (personali)* vergiler olarak ayırmak gerekmektedir.

Vasıtah vergiler ise mamûllerin fiyatına dahil olmakta, böylece mamûller, sermaye ve hizmetleri satın alanlar tarafından ödenmekte, veya araçların rantını yutmakta veya ekonomik şartlara göre satıcılar veya üreticiler üzerine yüklenerek üretim rësmi haline gelmektedir.

İtalyan vergi sistemini iki farklı sektöre ayırmak gerekir: *Devlet* (veya Hazine) *vergileri* ve *mahalli idareler vergileri* (İl ve Belediyeler tarafından konulan ve alınan vergiler). Bu ayırım tarım sektörü vergilerinde de mevcuttur.

2 — Devlet vergileri sisteminde ordiner (veya devamlı) vasıtasız vergiler arasında üç temel objektif vergi görülmektedir:

- 1) ekilebilir toprakların geliri üzerinden ödenen vergi,
 - a) arazi vergisi
 - b ziraî gelir vergisi
- 2) bina vergisi
- 3) menkul sermaye iradı vergisi (Ricchezza Mobile)

Binalar üzerinden alınan vergiler otonom bir gelirleri olmadığı cihetle ziraî gayelerle kullanılan binaları ilgilendirmemektedir.

Bunun sonucu aşağıda yazılı işlere yarayan yapılar vergiden muaftırlar:

- a) el işleriyle uğraşanların oturdukları yerler,
- b) toprağın ekilmesi işlerinde kullanılan hayvanların barındırıldıkları yerler,
- c) tarım endüstrisi için kullanılan yerler.

Muafiyet için gerekli şartlardan biri de bahis konusu yapının, dependansı olduğu arazinin dışında bulunsada dahi, o arazi sahibine ait bir yapı olmasıdır.

Başka bir mülhaza ile (ki bu asgarî geçim indirimi gibi daha ziyade şahsî mahiyettedir), özel kanunlarla sadece güney illeri, Sicilya adası ve bir kaç sene öncesine kadar bu durumun çok yaygın olduğu ve halen de kısmî bir şekilde görülen Sardunya adasına inhisar etmek üzere, başkalarının topraklarında el işleri gören köylülerin malik oldukları ve oturdukları evler, köy sınırları içinde olsa dahi, bina vergisi dışında bırakılmışlardır.

Şurasını hemen belirtmek gerekir ki *menkul sermaye iradı vergisi* rezidüel mahiyette olup ekili topraklar ve bina vergileri dışında kalan bütün gelirler üzerinden alınmakta, bina vergileri de ziraî işler için kullanılan binaları ilgilendirmediği için bizim tetkik konumuza girmemektedir.

Menkul sermaye iradı vergisi daha ziyade objektif bir vergi olmasına rağmen bazı *sübjektiflik elemanlarına da sahiptir*.

Bu vergi şu farklı kategorilere ayrılır:

- A Kategorisi — Sadece kapital kazançlarından (faiz ve kredi primleri),
- B » — Karma, iş ve kapital kazançlarından (endüstriyel gelir vs.),
- C » — Sanat ve meslek icrası ile elde edilen muhtelif ve gayri muayyen gelirlerden (C_1) ve özel işlerden elde edilen gelirlerden (C_2),
- D » — Sadece kamu hizmetlerinden elde edilen gelirler.

Nispetler genel olarak A dan D ye azalmaktadır. Bu azalma gelirin az veya çok ölçüde devamlılığı, iş kazançlarını daha az ölçüde vergilendirmek ve bu tip gelirin bir kısmının ihtiyarlık, hastalık vs. için tasarrufunu temin arzusu ile izah edilmektedir.

Bazen gelir tespitinin kolaylık veya zorluğu da önemli rol oynamakta bazı gelirlerin vergiden kaçırılması diğer bazılarına nazaran çok daha kolay olmaktadır. El işçilerine gelince, bunlar arasında kamu işletmeleri veya hizmetlerinde çalışanlar en az nispette vergilendirilenlerdir; özel sektör işçileri arasında C_2 kategorisi üye-

rinden vergi verenler sadece sürekli işlerde çalışıp devamlı ücret alanlardır; bu da en az geçim için gerekli olanın vergiden muaf tutulması arzusu ile izah edilebilmektedir¹.

Şurasını da hatırlatmak gerekir ki, bir zamanlar (40 - 50 sene öncesine kadar) ordiner vasıtasız vergiler arasında, mahiyet itibariyle daha ziyade objektif olan ve esas itibariyle işden değil de kapitalden elde edilen kazançlar üzerine konan bir nevi munzam vergi (sovrinposizione) olan dolayısıyla ekili toprakları da ilgilendiren bir *patrimonyal* vergi de vardı.

3 — Vasıtalı istihlâk vergileri arasında özellikle tarımı ilgilendirenler tütün (satış tekeli) ve ispirto, şeker, nebati yağlar (imalât resmi ve gümrükler) üzerinden alınan vergilerdir.

Bu vergiler başlıca şu metodlarla toplanmaktadır:

- a) tekel metodu (imalât ve satış veya imalâtın kontrolü ile satış)
- b) «accise» veya imalât vergisi metodu
- c) ithal malından alınan gümrük resmi metodu.

İstihlâk vergileri fiyatları yükseltip tüketimi azalttıklarından imalât üzerinde de etkili olmaktadır. Örneğin eğer şekerden fabrika imalât vergisi alınmasa idi İtalya'da şeker pancarı üretimi daha fazla olabilirdi. Bazı şartlar altında bir istihlâk vergisi - örneğin son zamanlarda kaldırılan şarap vergisinde olduğu gibi - müstehlik yerine müstahsile inikas ederek satış fiyatının azalmasına sebep olabilir. O taktirde bu net değil de brüt geliri vergilendirmek gibi bir ağırlatıcı sebeple üreticinin geliri üzerine konulan bir vergi olmaktadır.

İtalya'da *mal değişimlerinden alınan vergiler* sayısızdır. Bunlar arasında en önemlisi kısaca IGE (Imposta Generale sull'Entrata) denilen iratlar üzerinden alınan genel vergidir. Bu vergi ilk safhadan (yani imalâtçı tarafından satış) son safhaya (perakendecinin tüketiciye satışı) kadar bütün mal transferleri, gayrimenkullerin kiralanmasından doğan bütün gelirler ve şahsî hizmet edalarından

1) *Olağanüstü vasıtasız vergiler* arasında 25 senede amortize edilebilecek % 5 nispetinde rambursabl bir emisyonu bağlı ve gayrimenkuller üzerinden alınan olağanüstü *patrimonyal* vergi de vardı.

almaktadır. Fakat bu vergi kapital hareketlerinden doğan gelirler - örneğin tarla alım satımı - ve muhtelif özel sebeplerle gerçekleşen diğer tip gelirlerden alınmamaktadır.

Zirai mahsullerden alınan vergi oranı % 2,30 ile 4,50 arasında değişmekte, daha ziyade % 3,70 ile 4,00 arasında görülmektedir. IGE konusunda kayda değer yegâne istisna % 1,30 oranı ile zeytinyağıdır.

4 — Mahallî idareler vergi sisteminde (İl ve Belediyeler) Teşkilât tarafından görülen bazı hizmetler için ödenen karşılık vergilerin yerini tutmaktadır. Bu karşılıklar arasında tarım bakımından önemli olanlar, yolların bakımı için harcanan paranın karşılığı olarak düşünülen ve hayvanlar tarafından çekilen arabalardan alınan seyrüsefer resmi ve Devletten başka İl, Belediye, ve diğer kuruluşlar tarafından yapılan bayındırlık eserleri ile ilgili şerefiyelerdir. (6 Nisan 1933 tarih ve 427 sayılı Kanun ve 28 Kasım 1938 tarih ve 200 sayılı Kraliyet Kararnamesi)

Bu şerefiyelerle köylerde (ve şehirlerde) gerçekleştirilen bayındırlık eserinin genel faydasından ayrı bir de özel olarak bir gayrimenkule temin ettiği avantajdan doğan değer artışları vergilendirilmektedir.

Sırası gelmişken şurasını da belirtmek gerekir ki Devlet için vergiden gayri gelirin çok az önemi olmasına rağmen bir çok dağlık bölgeler belediyeleri için orman ve otlak mülkiyetlerinden doğan gelir büyük ölçüde önemlidir.

Devlet tarafından alınan vasıtasız objektif vergilere paralel olarak arazileri de (bu arada bina, endüstri, ticaret, sanat ve meslekler) ilgilendiren munzam vergiler (sovrimposte) vardır. Bunlarla Devletin menkul sermaye iradı vergisi ile vergilendirdiği bazı gelirler vergilendirilmektedir. 1961 yılına kadar sürülerin değeri üzerinden belediyelere alınan hayvan vergisi o yıl kaldırılmıştır.

Devlet tarafından toplanan sübjektif vasıtasız vergilerin mahalli idareler vergi sisteminde karşılığı aile vergisi, kiraların değeri üzerinden alınan vergidir. Yine Devlet tarafından alınan istihlâk vergilerinin karşılığı da çok önemli zirai mahsul ve mamûllerden (et, peynir, sütü mamûller vs.) alınan belediye istihlâk vergisidir.

Bugün kamu vergi ve resimleri sistemine Devlet ve mahalli idareler tarafından konulan ve alınan vergilerden başka, zamanı-

mızda önemi büyük ölçüde artan sendika aidatları da dahil edilebilir. Biz bundan, ayrı olarak, kısaca bahsetmeyi gerekli gördük.

Menkul sermaye iradı vergisinden bahsederken İtalyan Vergi Sistemine hâkim, dolayısıyla tarım sektörünü de ilgilendiren önemli normatif kıstasa göre *yaşamak için asgarî gelirin vergi verme kapasitesi dışında kaldığını* belirtmiştik.

Bu bakımdan sadece lüzumlu ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar gelire sahip mükelleflerin gerek fizyolojik ve gerekse kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını temin için gerekli olarak yaptıkları masraflı teşkil eden tüketimlerinden de vergi almamak gerekir. Fakat kanun yapıcı hemen daima bu kıstaslara kendini uydurmağı başaramamakta, bugün geniş çapta kullanılan bazı çok lüzumlu tüketim maddelerinden alınan vergi Maliye'ye az bir zahmet karşılığında büyük kazanç temini için vasıta olmaktadır¹.

Kısacası meselenin esası, belirli bir devrede ve yeteri kadar homojen bir sosyo-ekonomik çevrede (örneğin bir Devlet veya Devletler topluluğunda) vergilendirmek için müsait şartları haiz karakteristik mal ve hizmet tüketiminin neler olduğunu tespittir. Bizce bir tüketimin vergi verme kapasitesine uygun görülebilmesi için ele alınan ülke veya bazen daha dar etnik ve coğrafi bölgenin hayat ve medeniyet seviyesinde elzem denilemeyecek istihlâk yani ihtiyari veya lüks telâkki edilecek tüketim olması gerekmektedir. Ekonomi dinamiği bu tip maddelerin elastik olmadıklarını yani fiyatların yükselmesi sonucu talebin kolaylıkla kısılabilecek derecede olduğunu öğrenmektedir².

Modern reklâm ve propaganda tekniği fizyolojik bakımından lüzumlu olmayan bir çok maddeyi genelleşen kullanım ve alışkanlıkla lüzumlu, dolayısıyla geniş vergi yükünü taşımağa müsait bir hale getirmiştir. Bunlar çok kullanılan, yani tüketiciler arasında

1) Tanınmış iki iktisatçı Pantaleone ve Gobbi, bu konuda, yaşamak için gerekli olan asgarinin dışında bütün marjinal istihlâkin ihtiyari tüketim olduğunu ve dolayısıyla vergi verme kapasitesine dahil olduğu tezini savunmuşlardır.

Neticede denebilir ki gelirin bir haddinden sonra münhasıran elzem istihlâk veya ihtiyari istihlâk diye ayrı kategoriler yoktur.

2) SORBI, Ugo - Teorica e pratica della distribuzione dei prodotti agricoli - Editrice Universitaria, Parma 1965.

yaygın maddeler olduğundan Devlete büyük gelir temin etmekte ve ayrıca genellikle gelişmeğe müsait durumda olmaktadır. Böylece nüfus artışı ve tüketen ünite başına dağıtılabilir gelirin artışı ile vergiden elde edilen hasıla da kendiliğinden artmaktadır.

Ayrıca bu vergiler durumu daha iyi olan tüketicileri hedef tutmakta ve dolayısıyla bu tüketim muhtelif kaliteleri değişik ve müterakki şekillerde vergilendirilebilecek mal ve hizmetleri ilgilendirmektedir.

Bu özelliklere sahip mal ve hizmet tüketimleri sadece tarım sektörünü ele alacak olursak tütün, çay, kahve, alkollü veya alkolsüz içkilendir.

5 — Tarım sektöründe tipik vasıtasız objektif vergiler *arazi vergisi, zirai gelir vergisidir.*

Bu iki verginin özel vasfı, diğer bütün vasıtasız vergilerin tarhi mükellefin muhtemelen vergi idaresinin kontrolüne tâbi beyanı yoluyla olduğu halde bunlarda tarhin kadastro sistemi ile yapılmasıdır. Vanoni reformundan sonra 11/1/1951 tarih ve 25 sayılı kanunla uygulanan bu beyan senede bir defaya mahsus olup vasıtasız vergilerin kapsamına giren bütün gelirleri ilgilendirmektedir.

Sırası gelmişken şurasını da belirtmek gerekir ki, sadece kadastro sistemi ile tahakkuk ettirilen vergilere münhasır kalmak üzere tamamlayıcı gelir vergisine (Imposta Complementare) göre hesaplanan tüm gelirleri, muaf tutulan paylar dahil 960.000 lireti geçmeyen mükelleflere muafiyet tanınmıştır.

Arazi vergisi her arazinin ürettiği ve sabit yatırım kapitali ile toprağı işletene ait olan net gelir üzerinden alınmaktadır, yani bu bir emlak geliri (reddito dominicale) olup ekili bir toprağın sahibine temin ettiği gelire bağlanmaktadır.

Son çıkan vasıtasız vergi kanunları tek metnindeki tarife göre verginin matrahını, kadastro kanunu hükümlerince şekillendirilen değerlendirme (estimo) tarifelerinin uygulanması ile tespit edilen ve her işletmenin elde edebileceği net gelirin ordiner ortalamasının emlak sahibine ait kısmı teşkil etmektedir.

Diğer taraftan zirai gelir vergisi işletme kapitali yatıran ve işletmeyi idare edenin net geliri üzerinden alınmakta, işletmeci ay-

nı zamanda mülk sahibi olduğunda veya kimin tarafından olursa olsun eda edilen el işi ve ortakçılar ve kolonların mevcudiyeti halinde adı geçenlerin kazancı ziraf gelirin dışında kalmaktadır.

Dolayısıyla işletmenin kurulması için yapılan kontraktüel ilişkilere göre vergilendirilen mülk sahibi çiftçi veya mülk sahibi ile işbirliği yapandır (ortakçı vs.).

B gategorisi menkul sermaye iradı vergisi kiracının geliri C₂ kategorisi menkul sermaye iradı vergisi ise ziraf işlerden elde edilen gelir üzerinden alınmaktadır.

Çok önemli bir değerlendirme unsuru olarak şu hususu ısrarla belirtmek gerekir ki emlak geliri ve vergiye esas teşkil eden ziraf gelir normal ortalamadır. Başka bir ifade ile ziraf işletmenin, değişken ve tesadüfi şartlar dışında normal kabiliyette biri tarafından idare edildiği, tarlaların ekilişinin ne ihmalkâr ve ne de aşırı ihtimama tâbi olmadığı esasından hareket edilir.

Kanun yapıcının, işletme jestiyonunu daha mükemmel bir hale getirerek vergi matrahı olarak hesap edilen ortalama net gelirden daha yüksek bir net gelir elde eden toprak sahiplerini teşvik ve kabiliyetsiz ve isteksiz olanları da yıldırma prensibine yöneldiği açıktır.

Bilindiği gibi İtalya'da, pek tabii olarak tarım sektörünü de ilgilendiren genel bir vergi sistemi reformu hazırlanmaktadır.

Bu değerlendirici unsurla ilgili olarak başlangıçta daima ve sadece belirli ve senelik gelirleri vergilendirme temayülüyle ilgili bir çok tereddütler hasıl olmuştur.

Büyük tartışmalar sonucu hiç olmazsa arazi için bu prensibin değişmeyeceği muhakkak gibi görünmektedir. Kadastro idaresinde de bu yolda bir temayül ağır basmıştır.

6 — Bu noktada tebarüz ettirmek gerekir ki, İtalya'da arazinin emlak geliri üzerinden alınan vergi için, ziraf üretime müsait, bir işletme ünitesi halinde koordine edilmiş ve tarım veya orman ürünleri verebilen toprakların mülkiyet (proprietà), emphyteusis, intifa hakkı (usus fructus) veya diğer bir aynı hakka dayanan bir zilyetlik (possessio) mevcudiyeti farzedilir.

Dolayısıyla :

- a) üretime müsait olmayan
- b) sadece ücretsiz kamu hizmetlerine tahsis edilen
- c) şehir binalarının ekini (pertinenza) teşkil eden
- d) özel ticarî faaliyetin icrasına tahsis edilen topraklar vergi dışında kalmaktadır.

Vergi mükellefleri ise yukarda sıralanan aynı haklara sahip olanlardır.

Konunun özel bir yönü olarak belirtilebilir ki, hak sahipliği birden fazla süje arasında bölünmüş ise bunlardan herbiri vergiyi müteselsil (in solido) olarak ödemeğe mecburdur.

Fakat eğer zilyetlik doğuran muhtelif aynı haklar mevcut ise, her bir hak sahibi kendi hakkına karşılık olan gelirin vergiye tâbi kısmı (matrah) üzerinden vergi payını ödemek zorunda olup diğerleri ile arasında silsile bağı yoktur.

Aynı haklara sahip olma ve vergi faraziyesi bakımından zaman referansı için bir sene önceki 31 Ağustos tarihli arazi kadastrosu sonuçları değer ifade etmektedir.

İKİNCİ KISIM

7 — İtalya'da vasıtasız objektif ziraî vergiler sistemine dair buraya kadar verilen izahattan çıkan sonuç yeteri derecede adil bir vergilemeyi gerçekleştirebilmek için tesirli teknik vasıtanın bütün millî toprakların tek bir ölçüye göre değerlendirilmesine dayanan *geometrik parselli kadastro* olduğudur. Ancak bazı illerde, İtalya Birliği kurulmadan önceki devletlerde mevcut eski kadastroların yerine 1 Mart 1886 tarih ve 3682 sayılı kanunla yürürlüğe giren Avusturya arazi kadastrosu yürürlüktedir.

Yürürlükteki kadastro 8 Ekim 1931 tarih ve 1572 sayılı tek metin hükümleri ile düzenlenmiştir. Bu tek metin üzerinde daha sonra değişiklikler yapılmış, örneğin 4 Nisan 1939 tarih ve 589 sayılı Kararname ile *tarım gelirleri için de kadastro ile tarh* hükmü getirilmiş, böylece bu sektörde çok önemli bir değişiklik yapılmıştır.

Tarihi bir malûmat olmasına rağmen şimdiye kadar yapılanların büyüklüğünü belirtmek için, «yeni» olarak adlandırılan ve 1886 da kanun yapıcının bir kaç yıl içinde tamamlanabileceğini öngördüğü İtalyan Kadastro sununun ancak 1956 da tamamlanabilmiş olduğunu söylemek yeter.

Zaman darlığı sebebiyle kadastronun pratik redaksyonu ile ilgili geometrik-topografik ölçü işlemlerinin tetkikini bir yana bırakarak bundan sonraki kısımda başlıca iktisadî değerlendirme işlemleri özetlenecektir.

Bu işlemler şunlardır :

- 1) arazinin *kalitelere ayrılması* (tohum ekilen, çayır, otlak, bostan, bağ, orman vs. gibi),
- 2) her ekin kalitesinin üretim derecesine göre muhtelif sınıflara ayrılması (bu işleme *klasifikasyon* denilmektedir),
- 3) kadastro için temel topografik elemanı teşkil eden ve aynı belediye hudutları içinde, sahibi aynı olan, ve belirli bir ekin kalitesi ve üretim sınıfına dahil bir toprak veya bina-dan müteşekkil her bir kadastro parselinin daha önceden tetkik ve tespit edilen örnek parselle karşılaştırma yolu ile kendisine ait üretim sınıfı ve ekin kalitesinin tayini (bu işleme *klasman* adı verilmektedir),
- 4) her kalite ve üretim sınıfı için tespit edilen örnek parselden elde edilebilecek ziraî gelirin emlâk kısmının tespiti (bu işleme genellikle *değerlendirme tarifelerinin formasyonu* adı verilmektedir).

8 — Burada şu hususu belirtmek lüzumlu olu ki, değerlendirme tarifelerinin kadastro örnek parsellerine göre tespitini öngören 7 Ocak 1923 tarih ve 17 sayılı kanunla uygulanan değerlendirme sistemi tam manasıyla tatminkar olmadığından, daha önce de bahsini ettiğimiz 4 Nisan 1939 tarih ve 589 sayılı kararname ile, özel olarak önceden hazırlanan işletme bütçesinin tetkikine dayanan kati bi ekonomik değerlendirme işlemi yoluyla önce her işletmenin net, ziraî ve emlâk gelirleri tespit edilmiş ve daha sonra bu rakkamlardan her mülkiyeti meydana getiren parsellerin emlâk ve ziraî gelirini bulma yolu tutulmuştur.

Bununla beraber şurasını da hatırlatmak gereklidir ki, kadastrlaştırma işlemlerinin uzaması üzerine 16 Aralık 1922 de yayınlanan 1717 sayılı kararname ile *durumları tesbit edilecek arazinin bütün millî topraklar için tek olması yerine klasman ananda ülkede fiilen mevcut durumun tespiti* kararlaştırılmıştır.

Bundan daha büyük bir yenilik aynı vesile ile arazinin daha verimli bir hale getirilmesinin vergi bakımından ancak beş sene geçtikten sonra geçerli olması ve arazi klasmanında değişiklik yapılabilmesi de öngörülmüştür.

Diğer taraftan böylece daha önce de bahsi geçen 1886 tarihli kanunla tespit edilen, ordiner gelirin 30 sene geçtikten sonra genel revizyona tâbi tutulabilmesi kıstası terkedilerek klasmanın devamlı olarak değiştirilebilmesi lehinde kıstas kabul edilmiştir.

Rüstik İtalyan kadastrosu bu şekilde düzenlendiğinden devamlı olarak düzeltilmediği takdirde değerini kaybedeceği barizdir. İtalyan topraklarının büyük bir kısmında olduğu gibi devamlı bir dinamizm içinde olan bir ziraî ekonomide bugün için karşılaşılan en önemli mesele *muhafazadır* (conservazione). Öyle ki, kadastryu teşkil eden evrağı gerek arazi sahiplerinin ve şahıs statülerinin değişmesi ve gerekse arazi ve vergilendirilecek gelirlerin değişmesi ile ilgili olarak son duruma uygun (aggiornato) tutmak gittikçe daha zorlaşmaktadır.

Arazi şartlarının ve dolayısıyla buna bağlı vergilendirilecek gelirin değişmesi sonunda, bugün, son duruma uygun hale getirme işlemi şu yollardan yapılmaktadır:

- a) her beş senede bir bütün belediyelerde doğrudan doğruya kadastro idaresi tarafından ve masrafları aynı idarece karşılanmak üzere yapılan normal periodik teftişler (lustrazioni),
- b) herhangi bir zamanda veya mülk sahiplerinin talebi üzerine yapılan *olağanüstü teftişler*, ki bu halde masraf talep edene aittir,
- c) ekim şartlarında devamlı değişiklikler sonucu *bütün bir belediye arazisinin kadastro klasifikasyon, kalifikasyon ve klasmanın revizyonu* ki en az 10 senelik aralıklarla revizyon yoluna gidilebilir.

Şurasını da hemen belirtmek gerekmektedir ki, daha önceden bahsettiğimiz ve kanunun öngördüğü avantajlardan faydalanabilmek için her ne suretle olursa olsun, gelirden olan artış ve azalışın Hazine Teknik Dairesi (Ufficio Tecnico Erariale) veya Vergi Dairesine gelirin elde edildiği yıldan bir sonraki yılın 31 Ocak gününe kadar beyan edilmiş olması gerekmektedir.

Halen kadastroya kayıtlı değerlendirmeler 1937-39 fiyat sistemini yansıtmaktadırlar. Tabiiyle hazırlanmakta olduğuna değindiğimiz genel vergi reformuna bağlı olarak değerlendirmelerde genel bir revizyon beklenirken bugünkü mevcutların değerlere uydu-rulabilmesi için 12 ye eşit tespit edilen bir katsayı yoluyla yeniden değerlendirme temin edilmektedir.

9 — Çok ilginç bir husus, kanunda öngörülmüş olmasına rağmen *İtalyan Kadastrounun*, Birinci Dünya Savaşından sonra ilhak edilen ve tabüer sistemin kullanıldığı topraklar dışında Medeni Kanun yönünden *hukukî netice doğurmamıştır*.

Şurasını hatırlatmak yerinde olur ki emlak gelirinin vergiye esas olan her 100 liri için 10 liri hazine vergisi ödemek gerekmektedir. Bunun sonucu, vergi daireleri tarafından listelerin formasyonunda uygulanan efektif nispet bugün için kadastroya kayıtlı değerlendirmelerin % 20 sine eşit olmaktadır.

Önceden de belirtildiği gibi bu hazine nispetine belediyeler, iller ve ticaret odaları için alınan munzam vergiler ve toplanınca aşırı derecede ağır olmayan başka zamlar (aggi esattoriali) eklenmektedir.

Şimdiye kadar izah edilenlerden başka muafiyetler de vardır ki bunları şöyle sıralayabiliriz:

- a) yüksekliği 700 metreden az olmayan yerlerdeki topraklar
- b) merkez komisyonu tarafından hazırlanan dağlık listesinde yer alan topraklar
- c) dağlardaki verimlendirme komprensörlerine dahil arazi.

Arazinin verimli bir hale getirilmesini teşvik ve böylece ziraat endüstrisinin gelişmesi için geçici muafiyetler de tanınmaktadır, örneğin özel normlara göre orman haline getirilen toprakların gelirinden 15 veya 40 sene Devlet vergisi alınmaması, 5-10-15-20-25 sene

sadece yeni bağ, sebze ve meyva vs. ağaçlarından gelen fazla gelirin veya arazinin sulanması veya diğer arazi islahından vergi alınması gibi.

İklim şartlarında özel hallerde ise, geçen senenin son günlerinde orta İtalya ve bilhassa Toscana bölgesinde olduğu gibi, normal mahsulün en az 3 te ikisinin kaybı halinde vergi indirimi zarara nispetle muhtelif ölçülerde tanınabilir ve hatta külli vergi muafiyeti dahi tanınabilir.

11 — Ziraî gelir vergisinde mülkiyet, intifa hakkı veya başka bir aynı hak, veya önceden de belirtildiği gibi ortakçı veya kısmî kolon şekillerinde tarım işletmesinin icrası vergi borcu doğurmaktadır.

Bundan çıkan sonuç verginin gerek mülk sahibin geliri, gerekse ortakçılar ve kısmî kolonların gelirlerinden alındığı, cemiyet şeklinde bir tarım işletmesi icrasında, arazi sahibinin rücu hakkına sahip olduğu ortakçılar ve kolonların ziraî gelir paylarından doğan vergi için de Devlete karşı borçlu olduğundan bir vergi muavassıt mükellefi haline geldiğidir.

Daha önce de söylediğimiz gibi, arazi sahibi, birlikte yaşayan ailesi efradı ve bakmak zorunda olduğu kimseler, kolon ve kolon ailesinin fertlerinin bedeni çalışmalarından elde edilen gelir ziraî gelir vergisi dışında kalmaktadır.

Tebarüz ettirilmesi gereken özel bir durum da şudur ki eğer ziraî işletme bir kiracı tarafından yönetiliyorsa, bu kiracı ziraî gelir vergisine tâbi olmak istediğine dair özel talepte bulunmadığı takdirde ziraî gelir yerine menkul sermaye iradı vergisine tâbidir.

Böyle bir halin sonucu olarak, kanunî bakımdan da üzerinde büyük tartışmalarâ girişilen menkul sermaye iradı vergisine tâbi kiracılar aleyhine gayrî adil bir durum yaratılmıştır.

Ziraî gelir vergisi matrahının arazinin kalite ve sınıfına göre tespiti için münferit kadastro parsellerinin değerlendirme tarifelerinin formasyonu da emlak vergisinde gördüğümüz gibi değerlendirmesi sistemi yoluyla yapılmaktadır.

Bu bakımdan ziraî gelir tarifeleri, üretimdeki gelişmeleri hesaba katabilecek kadar uzun seneleri kapsayan bir devrede elde edilen üretim ortalaması temeli üzerinde ve bu üretim 1 Ocak 1937 ile

31 Aralık 1939 devresi arasındaki fiyatların ortalamasına göre değerlendirilerek, normal kùltivasyon sistemleriyle ilgili olarak hesaplanan idari çalışma geliri ile işletme kapitali gelirinin toplamından elde edilmektedir.

Bu halde de eski bir tarihe (1937-39) referans verildiği için, değerlendirme tarifelerinin genel revizyonundan önce zirağ gelir matrahlarının 12 katsayısı ile çarpılarak yeniden değerlendirilmesi temin edilmiştir.

Zirağ gelir vergisi matrahında vuku bulan artış ve azalışların ve bu tahavvüllerin süresi için emlak geliri vergisinde uygulanan kıstaslar uygulanmaktadır.

Emlak geliri vergisinde olduğu gibi zirağ gelir vergisinin matrahının her 100 lireden vergi alınmakta, bu miktar bugün 12 katsayısı ile çarpılarak değerlendirilince nispetlendirilmeyen kadastro estimasyonları üzerinden hesaplanarak fiilen % 120 olmaktadır.

Emlak geliri vergisinden muaf ilân edilen dağlık arazi bu vergiden de muaf tutulmakta ve yine emlak geliri vergisinde uygulanan indirimler bu vergiye de tanınmaktadır.

Zirağ gelir vergisinde de hak birden fazla ferde ait ise, veya zilyetlik için muhtelif aynı haklar mevcut ise arazi vergisi bahsinde izah edilen şekilde hareket edilir.

11 — Vergiyle ilgili çok nazik bir konu da araziden elde edilen zirağ mahsulün işleme (manipolazione), transformasyon ve satışı (alienazione) ile ilgili olarak zirağ gelir vergisinin hangi hudutlar dahilinde uygulanacağıdır.

Halen yürürlükte olan 29 Ocak 1953 tarih ve 645 sayılı Vasıtasız Vergiler tek metni, zirağ gelirin genel tarım tekniği prensiplerine göre normal tarım egzersizi sayılan işlemlerden doğan bütün gelirleri içine aldığına dair kıstası teyid etmiştir. Bunun neticesi, zirağ işlemlerle bir işletmecinin elde ettiği gelirin, bu işlemlerin normal zirağ üretim sikline girmesi şartı ile, menkul sermaye iradı vergisine tâbi olmayacağını önemle belirtmek istemiştir.

Bundan çıkan sonuç, sadece bir arazinin üretimini aşan tarım mahsüllerinin manipülasyon, transformasyon ve satışı dolayısıyla aşında endüstriyel mahiyette bir gelir doğuran faaliyete esas teşkil eden gelirin menkul sermaye iradı vergisine tâbi olduğudur.

Meselenin bu şekilde halli pratik ve kanunî uzun çalışmaların sonucu olmuştur. Nitekim bundan önceki İtalyan mevzuatında ziraî gelir ile menkul sermaye iradı arasındaki ilişki değişik şekillerde yorumlanmış idi (örneğin Menkul Sermaye İradı Vergisi Kanunu 1864, 4 Ocak 1923 tarih ve 16 sayılı kararname, 8 Haziran 1936 tarih ve 1231 sayılı kanun, 4 Nisan 1939 tarih ve 584 sayılı kanun).

Ayrıca yürürlükteki tek metin, azalarının, iştirak payları her birine ait arazinin üretimini aşmayacak ölçüde olan kooperatifler ve ya herhangi bir şekilde teşkil edilen şirketlerin (süt ve sütlü maddeler imalathaneleri, sosyal kantinler vb.) gelirlerinin de, yukarıdaki aynı şartlar altında menkul sermaye iradı vergisinden muaf olduğunu açıkça belirtmektedir.

Muafiyetin gerekçesi azaların kooperatife verdikleri ürünler için zaten ziraî gelir vergisi veya menkul sermaye iradı vergisi ödemiş olmalarıdır.

Bu noktada şurasını önemle belirtmek gerekir ki bütün bu karışık işlemler, gerek emlak gelirleri ve ilgili tarifelerin tespiti için yapılan işlemler, gerek ziraî gelir ve tarifelerinin tespiti ile ilgili işlemler ve gerekse kadastro dokümanlarının son duruma uygun hale getirilmesi hazine kamu hizmetleri idaresine bırakılmış olup böylece bu daire bütün kadastro işlerinde yüksek mercii teşkil etmektedir.

12 — Kısa da olsa belirtilmesi gereken diğer bir husus *tarım sektöründe sosyal sigortalarla* ilgilidir. Bunun başlıca iki sebebi vardır. Birincisi, tarım sektöründe çalışıp da sigortalı olanların sayısı bir kaç milyona varmaktadır (1963 te 4 buçuk milyona yakın idi), ikincisi sigortalıların masrafını büyük ölçüde tarım sektörü ve bilhassa işletmeciler karşılamaktadırlar.

Bu vesileyle şunu da belirtmek faydasız olmaz ki çıkarılan bir çok kanun ve kararnamelerle (bu konuda ilk tarım kanunu 23 Ağustos 1917 tarih ve 1450 sayılı Kararnamedir. Bunu 29 Nisan 1949 tarih ve 264 sayılı işsizlik sigortası kanunu ve diğer kanunlar takip etmiştir ki bu konuda 1941 Medenî Kanununu da ihmal etmemek gerekir) *özel sigorta kavramından biraz ayrılan ve gelirin kısmen «sosyal gayelerle» yeniden dağıtılması anlayışına daha iyi uyan bir sigorta kavramına ulaşılmıştır*¹.

1) CHILANTI, Pietro-Previdenza Sociale e Contributi Unificati nell' Agricoltura, Milano 1955.

Böylece sigorta aidatı bu yeniden dağıtımın finansman vasıtasını teşkil etmekte, üretilen gelirin bir kısmını alarak çalışanın yararına transfer etmektedir. Bunu yaparken izlenen kıstas muhakkak ki gelirin normal dağılışındaki kıstastan değişiklidir.

Bu bakımdan eğer sigorta aidatlarının hakiki vergilerde görülenlere benzeyen bazı özellikler arzettiği doğru olarak kabul edilirse, şimdi üzerinde durduğumuz gelir dağılımı ile ilgili gayeleri göz önünde tutarak, İtalya'da sigorta aidatının gittikçe daha ziyade Devletin geleneksel vergi vasıtalarından ayrılmak temayülünde olduğu da söylenebilir.

Bu ilk gözlemlere dayanarak İtalya'da tarım sektöründe sosyal sigortaları şöyle özetleyebiliriz.

İş kazalarına karşı mecburi sigorta, sakatlık, ihtiyarlık, ölen işçilerin aile efradı için sigorta, tüberküloz, işsizlik ve hastalığa karşı sigorta.

Ayrıca işçilerin yetimleri ve işçi annelerin bedenî ve iktisadî himayesi için de assistans mevcuttur.

Bu sigortalar özel organlar tarafından yürütülmektedir. Bu organlar Istituto Nazionale della Previdenza Sociale, Istituto Nazionale Assicurazione Malattie, Istituto Nazionale per le Assicurazioni Infortuni Sul Lavoro, Ente Nazionale Assistenza Orfani Lavoratori Italiani'dir. Bunlardan ilki Sosyal Sigortalar konusunda en geniş yetkiye sahip olanıdır.

Sigorta ile ilgili mevzuatın uygulanması alanında en yüksek kamu idaresi organı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığıdır. Bu bakanlıkta bir de Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

13 — Tarım sektöründe sigorta aidatlarının ünifiye edilmesi üzerine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının kontrolü altında, ödevi işçilerin ailevi ve sağlık durumlarını devamlı olarak rakkamlarla tespit olan «Servizi Provinciali per gli elenchi nominativi dei lavoratori in agricoltura» isimli daireler kurulmuştur.

Her belediyede bir tane mevcut olan «Mutue per l'assicurazione malattie dei coltivatori diretti» (işçilerin hastalık sigortası için kredi sandığı) da özel bir yer işgal etmektedir. Bu sandıklar illerde de mevcuttur ve merkezde de Millî Federasyon halinde faaliyettedir.

Sigorta aidatlarının tespiti için tarım işletmecileri her sene özel bir beyanname vermek ve bu beyannamede iş hacmi ve işçilerin ka-
lış süresini belirtmek zorundadırlar.

Bu beyanname gerek sermaye sahibi, ortakçı veya kısmi kolon ve gerekse her kategori için değişik elemanları ilgilendiriyorsa da kiraya verilen işletmelerde beyanname mükellefiyeti mal sahibine aittir.

Beyannamede bildirilen işçilerin hakikaten mevcudiyetleri ile ilgili dökümanlara gelince, her firma (veya işletmede) zemin mat-
rah ayrı ayrı tespit edilir, öyle ki aidatı tespit eden daire sadece rakkamların doğru olup olmadığını kontrolle yetinir.

Tabanı hesaplamak için metod idari şekle göre değişmekte ise de, hepsi ortak matris olarak işçi ünitesi başına özel haller haricin-
de senede 240 ilâ 300 arasında değişen senelik günler sayısına sa-
hiptirler.

Kontribüsyon tarifeleri zaman zaman ürün fiyatları seviyesinin
gidışat ve üretim vasıtaları ile ilgili olarak tespit edilmekte ve ta-
rım işletmesindeki teknik ve çalışma durumları ve sene içinde ça-
lışmalarına göre tarım işletmecileri ve işçileri arasında değişik bir
şekilde dağıtılmaktadır.

Kontribüsyon ilişkilerinin ortalama durumu şöyle bir tabloda gös-
terilebilir :

	Emeğe dayanan ve ortakçılık tipi işletme	Kapitalist tipi işletme
Ünifiye kontribüs- yonlar		
Erkek	10.000	60.000
Kadın	5.500	—

14 — İzahatımıza son vermeden önce tarım vergileri sistemi ve bir çok defalar belirtildiği gibi kat'i ve objektif rölöve zeminini kadastrada bulan vasıtasız vergilerle ilgili hususları bir sentez ha-
linde toplamak faydalı olur.

Matrahı tespit tarihinin zaman bakımından eskilere dayan-
ması (ki belirtildiği gibi 1939 yılına atıf yapılmaktadır) ve İtalyan
tarım ve arazi yapısında sonuçları daha pek belirli bir şekilde tah-
min edilemeyen derin değişikliklere sebep olan teknik, ve bütün

İtalyan tarım ekonomisi sisteminin içinde bulunduğu büyük dinamizm, bir taraftan yenilenen bir tarh yani arazi kadastrosu lüzumuna doğru bir temayülü teşvik etmekte, fakat diğer taraftan da, bilhassa kadastro değerlendirmeleri sahasında şimdiye kadar dokunulmaz ana kaideler olarak telâkki edilen ve bilakis temel yeniliklere ihtiyaç gösterilecek hususlara bağlı bazı teorik konuları derinlemesine tetkik lüzumunu doğuran oldukça büyük tereddütlere yol açmaktadır.

Şurası muhakkaktır ki kadastro, fiskal fonksiyonu bir yana sayısız araştırmalar için büyük bir yardım vasıtası olmuştur ve olmakta da devam etmektedir.

Bu araştırmalar meyanında Istituto Nazionale di Economia Agraria tarafından, Ufficio Tecnico Erariale'nin hazırladığı rakamlara dayanarak İtalya'da toprak mülkiyetinin dağılışına dair araştırma ve tarım reformu kanununun uygulanmasında olduğu gibi Devlet müdahalesi ve ekonomi politikası gayeleri sayılabilir.

Diğer taraftan tarımda sosyal şartların daha iyi bir hale getirilmesi ile ilgili bütün Sosyal Sigortaların derin fakat ağır işleyen değişikliklere uğradığı doğrudur. Bu değişikliklere daha önce temas edilmişti. Kadastronun da bugünkü teknik ve idarî şekli ve bunun bir sonucu olarak fiskal ve etüd gayeleri ile tarım sektörünün de gittikçe artan bir hızla kazanmakta olduğu üretim ve ticaret dinamizmine uyamayacağı, bu işin devamlı olarak ve mesuliyet hissi ile bir zamana uygun hale getirme işlemine ihtiyaç gösterdiği muhakkaktır. Kadastro idaresi mesullerinin bunu tamamiyle müdrük oldukları ve bunun için şimdiden büyük bir hızla çalıştıkları da doğrudur.

Netice olarak İtalyan tarım vergileri sisteminin, modern ihtiyaçlara uyabilmek için zaman ve büyük değişiklikler isteyen bazı politik ve sosyal gelişimlere bağlı kanunî vetireler ve aksaklıklar arasında da olsa, bilhassa tarımda, düzenli, iyi işleyen, modern ve medenî bir insan topluluğu için dayanılmaz bir hedef teşkil eden, kati ve belirli eleman «toprak» zemini üzerine kurulu bir vergi adaleti hedeflerine doğru yeterli ve tartılı bir hızla yöneldiği söylenebilir.

Çeviren: İhan ÖZAY

1) TOFANI, M. - Un problema da affrontare: «L'aggiornamento e la conservazione del Catasto dei terreni.»